

Polski Instytut Spraw Międzynarodowych
Biuro Analiz

BIULETYN

nr 6 (110) • 31 stycznia 2003 r. • © PIISM

nr egz. PIISM 6

Redakcja: Krzysztof Balon, Sławomir Dębaki (redaktor naczelny), Dorota Dolęgowska (redaktor techniczny),
Maciej Krzysztofowicz, Urszula Kurczewska, Wiesława Lach (sekretarz Redakcji), Rafał Morawiec

Opinia publiczna w Unii Europejskiej wobec integracji europejskiej

Eurobarometr nr 58

Urszula Kurczewska

Z badań opinii publicznej przeprowadzonych w Unii Europejskiej w ostatnim półroczu wynika¹, że obywatele UE, pod wpływem aktualnej sytuacji międzynarodowej, a zwłaszcza wzrostu zagrożenia terroryzmem transnarodowym, możliwością proliferacji broni masowego rażenia oraz trudnościami gospodarczymi, opowiadają się za pogłębieniem procesów integracyjnych. Mogą o tym świadczyć: wzrost poparcia dla Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa, lepsze oceny członkostwa poszczególnych państw w UE, a także znaczący wzrost zaufania do instytucji wspólnotowych i wspólnej waluty.

Oczekiwania i obawy. W ciągu ostatnich miesięcy wyraźnie wzrosło poczucie zagrożenia obywateli UE. Ponad 80% badanych obawia się ataków terrorystycznych, a dwie trzecie – dostrzega niebezpieczeństwo rozprzestrzeniania broni nuklearnej, biologicznej i chemicznej (jest to wzrost o 10 punktów procentowych). Podobny odsetek (76%) obawia się przestępczości zorganizowanej, a ponad połowa – możliwości wybuchu wojny światowej, nuklearnego konfliktu w Europie, czy nawet przypadkowego użycia broni nuklearnej (wzrost o 6–8 punktów procentowych).

Mniej pesymistyczne są oczekiwania co do rozwoju sytuacji gospodarczej i rynku pracy w UE. Ponad 40% osób uważa, że ogólna sytuacja gospodarcza i szanse zatrudnienia pogorszą się w stosunku do roku 2002, ok. 35% jest zdania, że nic się nie zmieni, a 16% oczekuje poprawy. Jednak badani inaczej postrzegają swoją indywidualną sytuację przewidując, że w 2003 r. nie ulegnie ona zmianie (tak uważa 51% badanych), a nawet się poprawi (34%). Oceniając swoje warunki finansowe i sytuację zawodową

¹ Opracowano na podstawie wyników badań sondażowych zamieszczonych w Eurobarometr nr 58, grudzień 2002 r. Wyniki badań opinii publicznej zamieszczone w poprzednich edycjach Eurobarometr zostały omówione [w:] E. Maziarz, *Opinia publiczna w Unii Europejskiej wobec integracji europejskiej i rozszerzenia*, „Biuletyn”, Nr 60-2002; tejsze, *Opinia publiczna w państwach Unii Europejskiej o członkostwie i rozszerzeniu UE*, „Biuletyn”, Nr 35-2001 oraz E. Rzanna, *Opinia publiczna wobec Unii Europejskiej w państwach członkowskich*, „Biuletyn”, Nr 17-2001.

oczekują albo stabilizacji (ponad 50% badanych), albo poprawy (24%), niewiele, bo 8–16% osób obawia się jej pogorszenia.

Poparcie dla integracji gospodarczej. Średnie poparcie społeczne dla członkostwa swojego kraju w UE wzrosło do najwyższego od 1996 r. poziomu i wynosi 55%. Tylko 10% badanych uważa członkostwo za rzecz niekorzystną. Tradycyjnie już najwyższe poparcie wyrażają Luksemburczycy (83%), Irlandczycy (74%), Hiszpanie (68%), najniższe zaś – Brytyjczycy (31%), Finowie (41%), Szwedzi (43%). Jednak największy wzrost poparcia zanotowano wśród dotychczas krytycznie nastawionych Austriaków (o 9 punktów procentowych, do poziomu 46%), a także Niemców (o 7 punktów procentowych, do poziomu 59%) i Francuzów (o 5 punktów procentowych, do poziomu 52%).

Podobnie pozytywne opinie formułowane są w ocenie bilansu korzyści i kosztów wynikających z członkostwa w UE. Połowa obywateli UE jest przekonana, że korzyści przeważają nad kosztami, natomiast 28% jest odmiennego zdania. Przewagę korzyści dostrzegają zwłaszcza Irlandczycy (tak sądzi 82%), Grecy (74%), Luksemburczycy (72%) i Duńczycy (69%). Natomiast większość Szwedów (46%) i Brytyjczyków (40%) przyznaje, że koszty członkostwa są znacznie większe niż korzyści.

Na uwagę zasługuje znaczący wzrost pozytywnych ocen członkostwa w UE wśród Austriaków. Jest on widoczny w opiniach na temat różnych aspektów integracji: zaufania do instytucji wspólnotowych (wzrost o 10 punktów procentowych), oceny bilansu korzyści i kosztów integracji (+8 punktów), poparcia dla euro (+3 punkty). Jedną z przyczyn takiej zmiany może być rozczarowanie Austriaków efektami polityki współrzędzącej Wolnościowej Partii Austrii i skierowanie swoich oczekiwań w stronę partii bardziej umiarkowanych oraz Unii Europejskiej. Prawdopodobnie wpływ miał na to także proces „oswajania” integracji, przyzwyczajania się społeczeństwa do nowych warunków, skutkujący coraz powszechniejszym dostrzeganiem przewagi korzyści nad kosztami członkostwa. Podobna ewolucja poglądów, od rozczarowania brakiem natychmiastowych korzyści zaraz po przystąpieniu do UE, do akceptacji, miała w przeszłości miejsce np. w Grecji. Zjawisko to nie jest obserwowane w Szwecji i w Finlandii.

Najbardziej rozczarowani procesem integracji są obecnie Włosi, których poparcie dla członkostwa swojego kraju w UE spadło w ostatnich miesiącach o 7 punktów procentowych (do poziomu 62%). Mniej Włochów dostrzega korzyści z członkostwa (51%, spadek o 11 punktów procentowych), zmniejszyło się także poparcie dla wspólnej waluty (do poziomu 76%, spadek o 11 punktów procentowych). Można przypuszczać, że do tak dużego rozczarowania, dotychczas bardzo przychylnie nastawionych do integracji europejskiej Włochów, przyczynił się wzrost poziomu inflacji we Włoszech po wprowadzeniu euro, a także dyskusja o konieczności wprowadzenia zmian w Pakcie Stabilności i Wzrostu, zmierzających do zaostreżenia sankcji za nieprzebrnięcie kryteriów konwergencji, oraz finansowe trudności koncernu Fiata.

Od początku 2002 r. w strefie euro utrzymuje się wysokie poparcie dla wspólnej waluty, które obecnie wynosi 71%. Wzrost pozytywnych ocen zanotowano w Austrii (75%, +3 punkty), Francji (71%, +4 punkty), Irlandii (80%, +2 punkty), natomiast największy spadek nastąpił we Włoszech (o 11 punktów procentowych) i Grecji (o 9 punktów procentowych), chociaż w obu krajach nadal jest ono wysokie (odpowiednio: 76% i 71%). Jednak w wielu krajach większość obywateli jest przekonana, że wraz z wprowadzeniem euro ceny na niemal wszystkie artykuły wzrosły. Szczególnie jest to odczuwane przez Holendrów (tak uważa 91% badanych), Hiszpanów (89%), Greków (88%) i Włochów (81%).

Znamienny jest stały wzrost akceptacji dla wprowadzenia wspólnej waluty w Danii i Szwecji, będących poza strefą euro. Obecnie w tych dwóch państwach przeważają zwolennicy wspólnej waluty nad jej przeciwnikami. Ponad połowa Duńczyków (55%) popiera euro, a 40% jest jej przeciwnych, podobnie 51% Szwedów jest za, a 41% – przeciw. Odmiennie poglądy ma większość Brytyjczyków, których niechęć do wspólnej waluty pogłębia się, 61% (wzrost o 9 punktów procentowych) Brytyjczyków jest przekonanych,

ze w ich kraju euro nie powinno być wprowadzone i tylko 28% zajmuje przeciwnie stanowisko.

Poparcie dla Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa (WPZiB). Wzrosło także poparcie dla Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa i obecnie 67% badanych w UE popiera jej cele. Najwyższym poparciem WPZiB cieszy się we Włoszech (80%), Grecji (79%), Luksemburgu (78%), Danii (74%) i Hiszpanii (73%). W większości państw przeważają zwolennicy WPZiB nad przeciwnikami, jedynie w Wielkiej Brytanii jest odmiennie – 41% jest przeciw, 38% jest za. Wspólna Europejska Polityka Bezpieczeństwa i Obrony jest w jeszcze większym stopniu akceptowana niż WPZiB, średni poziom poparcia dla niej wynosi 73% (przeciwnych jest 17%) i we wszystkich państwach przeważają zwolennicy nad przeciwnikami. Tradycyjnie już najwyższe poparcie jest odnotowywane w krajach Beneluksu (75-88%), we Włoszech (85%), Hiszpanii, Grecji i Niemczech (po 79%), najniższe zaś, w państwach o silnych tradycjach neutralności: Finlandii (53%), Szwecji (53%), Irlandii (61%), a ponadto w Wielkiej Brytanii (49%).

Instytucje wspólnotowe i koncepcje reform. Wzrósł poziom deklarowanej znajomości instytucji wspólnotowych i zaufania do nich (średnio o 2-6 punktów procentowych). Najbardziej znaną i godną zaufania instytucją jest Parlament Europejski (92% badanych przyznaje, że zna PE i 59% – że mu ufa), ale także Komisja Europejska (80% – zna, 53% – ufa), Europejski Trybunał Sprawiedliwości (72% – zna, 54% – ufa), Europejski Bank Centralny (odpowiednio: 74% i 49%). Instytucje, o których obywatele wiedzą najmniej to: Konwent (65% badanych nawet o nim nie słyszało), Komitet Regionów (64% – nie słyszało), Komitet Ekonomiczno-Społeczny (58% – nie słyszało) i Rzecznik Praw Obywatelskich (58% – nie słyszało). Sytuacja ta przekłada się na deklarowane zaufanie, najniższym zaufaniem badani darzą instytucje, o których wiedzą najmniej, a więc: Konwent (29%), Komitet Regionów (30%), Komitet Ekonomiczno-Społeczny (32%), Rzecznika Praw Obywatelskich (33%).

Największy wzrost zaufania do instytucji wspólnotowych, a szczególnie do Komisji Europejskiej zanotowano w Belgii (o 12 punktów procentowych), Austrii (+10 punktów) i Irlandii (+9 punktów). Ale obywatele UE oczekują zmian w tych instytucjach, głównie uproszczenia procesów decyzyjnych. Chociaż prawdopodobnie nie są to oczekiwania jasno skryształizowane, to jednak widać tendencję stałego wzrostu poparcia dla tych zmian. Ponad połowa (53%) sądzi, że instytucje wspólnotowe powinny zostać zreformowane. Szczególnie domagają się tego Duńczycy (72% badanych tak uważa), Portugalczycy (71%), Grecy (70%) i Szwedzi (68%).

Wyraźnie widoczne są tendencje zmierzające do zwiększenia demokratycznej kontroli nad funkcjonowaniem instytucji wspólnotowych. Spośród różnych propozycji wyłaniania przewodniczącego Komisji Europejskiej, najwięcej uznania ma koncepcja bezpośredniego wybierania przewodniczącego KE przez obywateli państw członkowskich UE (40%), znacznie mniejszym poparciem cieszy się procedura wybierania go przez Parlament Europejski (28%), a zupełnie niewielkim – przez rządy lub głowy państw członkowskich UE (14%). Zdaniem większości badanych (69%) Komisja Europejska powinna ponosić odpowiedzialność przed Parlamentem Europejskim i jeśli nie uzyska poparcia większości deputowanych w Parlamencie, powinna być odwołana.

Również większość (65%) uważa, że Unia Europejska powinna mieć konstytucję. Idea konstytucji ma największe poparcie wśród Włochów (79%), Greków (78%), Luksemburczyków (76%), Holendrów (73%) i Francuzów (68%). Pomysł jej uchwalenia najmniej podoba się Brytyjczykom (za – 49%).

OGŁOSZENIA

Kryteria bezpieczeństwa międzynarodowego państwa

Pod redakcją

Sławomira Dębskiego i Beaty Górka-Winter

Warszawa 2003, 280 stron, ISBN 83-918046-0-7

- Sławomir Dębski, Beata Górka-Winter
Wstęp do rozważań nad kryteriami bezpieczeństwa międzynarodowego państwa
- Jacek Czaputowicz
Kryteria bezpieczeństwa międzynarodowego państwa – aspekty teoretyczne
- Sławomir Dębski
Ogólne i szczegółowe kryteria bezpieczeństwa państwa
- Adriana Dudek, Teresa Łoś-Nowak
Bezpieczeństwo państwa w środowisku międzynarodowym. Przewartościowanie
- Beata Górka-Winter
Kryteria bezpieczeństwa międzynarodowego państwa
- Artur Gradziuk, Wiesława Lach, Edyta Posel-Częścik, Katarzyna Sochacka
Co to jest bezpieczeństwo energetyczne państwa?
- Monika Izydorczyk
Kryteria bezpieczeństwa międzynarodowego w aspekcie postzimnowojennego paradygmatu bezpieczeństwa
- Remigiusz W. Kaszubski
Kryteria bezpieczeństwa międzynarodowego państwa
- Wojciech Łuczak
Kryteria bezpieczeństwa międzynarodowego państwa: spojrzenie niekonwencjonalne
- Marek Menkiszak
Traktaty podstawowe pomiędzy Polską a jej wschodnimi sąsiadami a podejście minimalistyczne w analizie bezpieczeństwa międzynarodowego
- Marcin Mróz
Kryteria bezpieczeństwa międzynarodowego państwa
- Piotr Naimski
Kryteria bezpieczeństwa międzynarodowego państwa
- Jan Nowak-Jeziorański
Kryteria bezpieczeństwa
- Marek Pietraś
Bezpieczeństwo państwa w późnowestfalskim środowisku międzynarodowym
- Edyta Posel-Częścik
Kryteria bezpieczeństwa państwa
- Katarzyna Zukrowska
Kryteria bezpieczeństwa ekonomicznego
- Bolesław Balcerowicz
Kryteria bezpieczeństwa międzynarodowego państwa – komentarz
- Stanisław Koziej
Międzynarodowe bezpieczeństwo państwa – komentarz
- Maria Wągrowaska
Kryteria bezpieczeństwa międzynarodowego państwa – komentarz
- Sławomir Dębski
Postscriptum
- Marcin Mróz
Postscriptum
- Jerzy Jaskiernia
Wewnętrzny i zewnętrzny kontekst bezpieczeństwa międzynarodowego państwa – komentarz
- Bronisław Komorowski
Kryteria bezpieczeństwa międzynarodowego państwa – komentarz
- Ryszard Stemplowski
W poszukiwaniu kryteriów bezpieczeństwa państwa – komentarz

*Sprzedaż i prenumerata w Instytucie
oraz w Głównej Księgarni Naukowej im. B. Prusa,
Krakowskie Przedmieście 7, Warszawa*